

JIŘÍ GRYGAR

Osobní rozjímání

Autor útlé knížky je vědeckým pracovníkem v oddělení vývojové genetiky rostlin Biofyzi-kálního ústavu AV ČR v Brně a také přednáší evoluční genomiku na Přírodovědecké fakul-tě Masarykovy univerzity a na Jihočeské uni-verzitě. Věnuje se však rovněž popularizaci vědy a přiznává se k řadě koníčků od archeo-logie a astronomie až po lyžování, turistiku a pobyt v přírodě doma i v celé Evropě.

Právě tento poslední koníček se zřejmě stal příčinou, proč vznikla recenzovaná knížka. Většina čtenářů jistě ví z vlastní zkušenosti, jak inspirativní je sedět večer na kameni ne-bo na pařezu u ohničku daleko od civilizace a dotýkat se přitom téměř doslova Kantova hvězdného nebe nad sebou. Autora taková zastavení potkala jak v dosud civilizací pří-liš neponičené Vysočině a na Slovensku, ale pak zejména v různých končinách Evropy od Balkánu přes Rusko a Skandinávii až po ma-jestátní Mont Blanc v Alpách.

Zralý vědec si ve svých šestnácti zamyšle-ních inspirovaných dojmy z cest klade otázky, jež bezpochyby napadají všechny, kdo jsou vybaveni čidly pro krásu pozemské přírody i podivuhodných hlubin vesmíru. Současné však doslova s existenciální úzkostí zírají na většinovou lidskou společnost, jež navzdory technickému pokroku, který ji téměř osvobo-dil od každodenní bitvy o přežití, se pachtí za plytkým prožíváním daru života způsobem a metodami nedůstojnými druhu nepochybně nadneseného názvu *Homo sapiens*.

Samotné nářky nad rozmělněním – ba přímým odvrácením – od hodnot, které vy-znávali naši společní předkové v kulturách kolem Středozevního moře a později pak zvláště elity euroatlantické civilizace, jsou té-matem nejrůznějších laických debat, článků a knih, jakož i náplní odborných konferen-cí. Eduard Kejnovský se však těchto civili-začních poklesků dotýká jen letmo, drobný-mi poznámkami, krátkým příběhem či citací z myšlenek jiných autorů. Těžiště jeho útlé knížky spočívá totiž v hledání východiska ze slepých uliček nabídkou průzračně jasných odpovědí na zapeklité rébusy, před nimiž stojí mnozí z nás, když nám připadá, že Ko-menského Všenápravu potkal osud Sisyfův.

Kladl jsem si otázku, proč mne odpovědi tak zaujaly. Myslím, že se na tom do značné míry podílí autorova vědecká erudice. Soudobí věd-ci bez ohledu na obor, v němž profesionálně působí, mají totiž mnoho společného, protože jsou díky svému řemeslu přivyklí kritickému

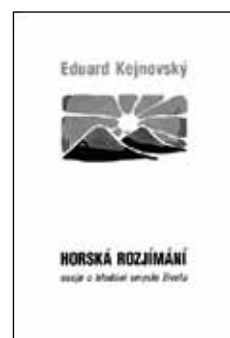
myšlení a kladení třeba i zdánlivě banálních otázek. Uchovali si také prvotní dětskou zví-davost, která jim nedovoluje se zastavit; je to motor, který pohání sám sebe – jediné perpetuum mobile, jež opravdu funguje.

Eduard Kejnovský také čerpá ze studnice moudrosti, kterou nám zanechali myslitelé všech věků, od antických filosofů až po velké osobnosti současnosti. Dobře vybraný citát je pro mne něčím jako báseň v próze; uspo-ří spoustu textu a ozáří probírané téma jako noční blesk, jenž ve zlomku sekundy před-staví krajinu, v níž se zrovna ukrýváme před bouřkou. Toto umění ovládá autor suverén-ně, a přitom s rozmyslem.

Je to už více než půlstoletí, kdy jsem se vy-dal v létě se stanem do Roháčů a na jednom z vrcholů jsem si za večerního soumraku stan postavil tak, abych mohl ráno přímo z rozšně-rovaného vchodu pozorovat východ Slunce. Těšil jsem se na ten unikátní zážitek, který si navíc vyfotím. Když jsem se ráno probudil a ve stanu bylo podezřele světlo, zjistil jsem, že jsem si večer spletl světové strany a otvor sta-nu směřoval ve skutečnosti k jihozápadu. Na svou profesionální blamáž jsem si vzpomněl, když jsem dočítal Kejnovského esej o přechodu Roháčů ve dvou v zimě, kdy dostali oba kamarádi, tehdy přibližně stejně staří, jako jsem byl při své blamáži já, pochopitelně do těla. Ve stanu bylo v noci kolem nuly, venku mráz a vítr. Nedá mi to, abych zde neocitoval, jak tento zážitek autor okomentoval v knížce:

„A znovu se ptám – co opravdu potřebujeme? Je toho neuvěřitelně málo. Člověk potřebuje zdi, do nichž se schová, trochu jídla, vody a v zimě něco málo na sebe. I v kruté zimě na Roháčích jsme vše potřebné měli s sebou. Navíc i štěstí, že jsme potkali někoho, kdo nás vrátil na správnou cestu.“ ... „Člo-věk přece nežije z věcí, ale z jejich smyslu. Je to tou-ha po pocitu uspokojení a vnitřní radost z před-mětu či prožitku, výsledkem čehož je relativní postup po určité cestě. Potřebujeme lásku, pochva-lu, uznání, pocit potřebnosti, užitečnosti. Člověk musí mít možnost zazpívat svou píseň.“

Když jsem knížku dočetl, tak jsem si uvědo-mil, že psaní esejů se dnes u nás příliš nenosí. Tím víc je potěšující, že nové eseje napsal pří-rodovědec; u nás to naposledy před ním pa-trně nejlíp uměl imunolog a básník Miroslav Holub. Kejnovský však není ani epigon, ani pokračovatel. Jeho literární styl je naprosto ji-ný; autor čtenáři více otvírá své nitro a v době, která zrovna nepřeje osobním vyznáním, na-bízí velký díl svého srdce.

EDUARD KEJNOVSKÝ:
Horská rozjímání
(Eseje o hledání smyslu života)

Cesta, Brno 2013,
vázaná, 136 s.